

Capreolus

TIJDSCHRIFT VOOR REEWILDBEHEER

16e jaargang, nr. 57
voorjaar 2008

WBE De Marren

Geraffineerde
knapen,
vluchtgedrag

EU-verordeningen

Première film
'Samenleven
met reeën'

Inhoud

WBE De Marren geslaagd project van de VHR	4
Geraffineerde knapen, vluchtgedrag	7
Stichting Reeënopvang Ned. heeft eigen logo	10
Bestuursoverdracht Achterhoek	11
Reewildbeheer tentoonstelling Exel	11
Zaken landelijk aanpakken	12
Première film 'Samenleven met reeën'	12
Uitnodiging Algemene Ledenvergadering	13
Grofwild: goed en gezond voedsel	14
Voor u gelezen	21
Geweiententoonstelling	22
Niet te bevatten	23

Colofon

opgericht op 21 april 1951.

Capreolus, Tijdschrift voor Reewildbeheer
van de Vereniging Het Reewild
ISSN: 0929-1091
Verschijnt: 4 x per jaar

Redactie:

D.J. Buijtdorp - Eindredacteur
G.J. Spek - Redactielid
C.F. Schoon - Redactielid
R. Brouwer - Redactielid

Redactie ondersteuning:

Mw. J.A.M. Hendriks-Hueber - Fotomateriaal
J.M. Smit - Correspondent buitenlandse tijdschriften

Bestuur:

M. Greep	waarnemend voorzitter
J. van de Waardt	secretaris (2000)
H. Hoek	penningmeester (2008)
P.A.M. de Beyer	lid DB (2006)
R. Borst	lid DB (2007)
C. van Geel	lid (2004)
H.H. Vlietstra	lid (2003)
H.J.H. Vieberink	lid (2005)
A. ten Oever	lid (2000)
H. Robaard	lid (2002)
W.A.P. Remijnse	lid (2000)
Dr A.P.M. Rutten	lid (1993)
J.M. Seroo	lid (1985)
G.A. Schiller	lid (2002)

Adviseurs:

Mr P. van Schooten - Juridische zaken
Prof. Dr. J.L. van Haften - Bioloog
G.J. Spek - Technisch adviseur

Secretariaat:

J. van de Waardt,
Kamillelaan 11,
3925 RG Scherpenzeel.
tel: 033-4691797
fax: 033-4691797
E-mail: info@reewild.nl
www.reewild.nl

Ledenadministratie:

Mevr. E. Greep
Langbroekerdijk 19
3972 NB Driebergen
tel: 0343-55 47 74
E-mail: mgreep@hetnet.nl

Webshop: www.reewild.nl

Slijpplaatjes:

G.J.M. Koenderink, Lhee 96,
7991 PK Dwingeloo. tel: 0521-597356

Coördinator keurmeesters:

J. Schoonderbeek, Meidoornstraat 16,
7497 MG Bentelo. tel: 0547-292228

Vormgeving:

Lenoirschuring, Amstelveen.

Druk:

Lenoirschuring, Amstelveen.

Lithografie:

Lenoirschuring, Amstelveen.

Contributie: € 30 per jaar.

Bankrelatie:

ABN - AMRO Bank rek.nummer 49.70.37.440
t.n.v. Vereniging "Het Reewild" te Rhenen.

'Capreolus' is het onafhankelijke orgaan van de Vereniging Het Reewild. De weergegeven meningen komen niet noodzakelijkerwijs overeen met die van het bestuur. De redactie behoudt zich het recht voor, elke reactie te korten of te redigeren.

Copy voor 'Capreolus' nr. 58: 8 mei 2008

zenden aan redactie van Capreolus:
Rijksstraatweg 46, 3631 AD Nieuwersluis
djb.groen-grijs@planet.nl

Foto voorpagina: Bas Worm
Overname van artikelen is toegestaan
mits de bron wordt vermeld.

Is ons uitgangspunt de jacht op reeën of het welzijn van die dieren?

Een rechtgeaard jager zal zeggen, 'door te jagen dien ik het welzijn van de dieren'. Maar is dat ook zo? Zou je ook de vraag moeten stellen, 'moet er überhaupt wel gejaagd worden op reeën'. Een antwoord daarop is, ja, als het maatschappelijk verantwoord gebeurt. Een ander antwoord is dat op een aantal plaatsen het nut van de jacht op reeën discutabel is.

Is bijvoorbeeld een populatie in een groeifase in een bepaald gebied, is er nog ruimte voor meer en treedt er geen belangrijke schade op, is er dan een noodzaak een aantal uit de populatie te verwijderen? Op voorhand niet. Pas wanneer het actuele aantal reeën (die er dus zijn) groter is dan het gewenste aantal (de maatschappelijke draagkracht) mag je

nadenken over het verwijderen van een aantal dieren. En dat verwijderen noemen we dan jagen. 'Dat wij willen dat er leven' is een doelstelling die onderbouwd moet zijn. Waarom mogen er het nu niet meer zijn? Zijn het er meer, liggen dan onacceptabele zaken in het verschiet en dreigen er dingen te gebeuren die we absoluut niet willen. En zijn het dingen die ons betreffen of zijn het dingen die het ree betreffen?

Vragen, vragen en nog eens vragen. Vragen die de provincie bijvoorbeeld beantwoord wil zien. Vragen die de maatschappij stelt. Je doet niet zomaar iets, je neemt niet zomaar een maatregel. Je jaagt niet zomaar op reeën. Voor alles dragen we verantwoording, dus ook voor de reden om eventueel reeën te bejagen. De reden komt voort uit zwaar wegende argumenten. Zwaar genoeg om het doden van een ree te rechtvaardigen. Is dat zo dan is de jacht, het doden van dieren, geen uitgangspunt meer, slechts een middel om het gestelde doel te bereiken. Een maatschappelijk doel wel te verstaan.

Het welzijn van een ree is eigenlijk een veel

complexer hoofdstuk. Met reeën die prima voedsel tot zich nemen, geen last hebben van concurrenten, rust hebben en zich bij gevaar kunnen verstoppen is het goed gesteld, hun welzijn is prima in orde. Pakken wij iets af van het voedsel, de ruimte en de rust, en dat doen we maar al te vaak, dan zijn we aan het welzijn van het ree aan het knabbelen. We knabbelen dan aan het zelfstandige leven van het ree in onze gemaakte natuur. Is ons uitgangspunt het welzijn van de reeën – de primaire doelstelling van de vereniging – dan is het welzijn van die dieren erg gebaat bij pro-actief denken. Voordat we beslissingen nemen over menig zaak, moeten we het dier op ons netvlies te zetten. Bijvoorbeeld, 'wat voor effect heeft de aanleg van het nieuwe industrieterrein en de daarbij behorende infrastructuur op de aldaar bekende reeënpopulatie, is een vraag die beantwoord moet worden voordat de eerste spade de grond in gaat. De vraag hoeft niet meer beantwoord te worden nadat de bulldozer en grondverzetjongens het leefgebied van het ree in asfalt en beton hebben omgevormd. Is er geen leefgebied, dan zijn er ook geen reeën. Je bent dan te laat. Het ree is weggejaagd of op jammerlijke wijze aan zijn eind gekomen. Praten over het welzijn hoeft niet meer. Een uitgangspunt kan het ook niet meer zijn. Geen ree, geen ...., vul zelf maar in.

2008, een nieuw jaar met nieuwe kansen, goede bedoelingen, creatieve gedachtegangen, daadkracht, menselijkheid en natuurbewustzijn. Wij met de dieren en de dieren met ons. De redactie wenst u een gelukkig Nieuwjaar in de samenleving met reeën.

Donald Buijtdorp
Hoofdredeacteur

WBE De Marren geslaagd project van de VHR

Eindelijk weten we het hoe het met de veldreeën zit. Rik Schoon presenteert zijn onderzoek aan WBE de Marren en de burens van De Marren

Foto: J. Hendriks

In 2005 kwamen twee heren naar mij toe met de vraag hoe het nu zat met de aankondigde universele beheermethode voor reeën in Nederland. Zoals u weet is de universele beheermethode opgegaan in de leidraad tot het beheer van reeën van de KNJV/VHR. Maar ja die heren, Eeuwke Damstra en Arjen Terpstra konden niet wachten. Zij waren nu aan het beheren en ze wilden nu weten of zij het goed deden. Kortom zij wilden de onderbouwing van hun handelen. En zij wilden vele vragen beantwoord zien om de wijze van beheer, daar waar noodzakelijk, te verfijnen of te veranderen. Beheer is een dynamisch proces en zal daarom alleen al constant aan verandering onderhevig zijn. Beide heren zijn de bezielende voortrekkers van het reeënbeheer in WBE De Marren. Voor de duidelijkheid, de Marren ligt rond het schitterende watersport vakantieoord Woudsend. Dus de WBE bestaat uit water, veel water, rietkragen, hier en daar een boschage en heerlijk groen grasland met zwart bonte koeien. Een landschap met een

strakke horizon, eindeloos ver kun je kijken. Een ree dus ook. Onrustig staat hij midden op het weiland de horizon af te spieden. Niet alleen, maar meestal vergezeld van zijn broertjes en zusjes en neven en nichten. Een sprongetje veldreeën.

Veldreeën zijn gewone reeën die leven op het vlakke land en kennelijk met het fenomeen dekking, een plek om je te verstoppen bij gevaar, anders omgaan. Ze werken voor elkaar, ze spieden voor elkaar en ze waarschuwen elkaar bij dreigend gevaar.

"Maar hoeveel reeën kunnen wij nu hebben (ecologische draagkracht) in WBE de Marren", vroegen Damstra en Terpstra zich af? In het rapport van Schoon zijn alle vragen beantwoord. Hoeveel De Marren er kunnen hebben is doorgerekend met behulp van de logistische methode. Hoeveel ze er willen hebben (de maatschappelijke draagkracht) is wat ingewikkelder. Bij veldreeën ligt dat lastiger. Vaak

wordt in Nederland voor de maatschappelijke draagkracht de methode van Van Haften toegepast. Helaas deze methode werkt niet bij veldreeën populaties. Hoe doe je dat dan wel, want je moet de maatschappelijke draagkracht echt wel bepalen, de wet schrijft dat voor. Rik Schoon vertelde de toehoorders dat wanneer een bekende methode niet werkt, je op zoek moet naar handvatten hoe het dan wel bepaald kan worden. Bij veldreeën is de maatschappelijke draagkracht goed uit te rekenen door de verhouding van valwild ten opzichte van populatiegrootte. Een aantal valwild van nul is het mooiste wat je hebben kunt, geen aanrijdingen meer en dus geen jammerlijk omgekomen dieren. Maar hoe groot moet je populatie dan zijn om nul valwild te hebben. In de Marren zou dat een gevaarlijk kleine populatie betekenen, ongeveer 48 stuks en dat is minder dan een kwart van de berekende ecologische draagkracht. En dat is niet goed, met dit aantal komt de gehele populatie, de soort, in de gevarezone. Hoeveel dan wel? Accepteren we een aantal van 10 stuks valwild (minder dan nu het geval is) dan kan een gezonde populatie reeën op 86 stuks dieren worden gehouden.

Foto: Andy van Ommeren

Vakmanschap voor veiligheid van mens en dier
...al ruim 35 jaar!

ARFMAN

Arfman Hekwerk b.v.
Ondernemersweg 15
7451 PK Holten
Tel 0548 36 29 48
Fax 0548 36 50 42
Internet www.arfman.nl
E-mail info@arfman.nl

Uw specialist in:

- Landschappelijke afrasteringen
- Kleinwild- c.q. dassentunnels en grofwildtunnels
- Inrichting van begrazingsprojecten
- Wild- en veeroosters
- Industriële en paneelhekwerken
- Rasterplannen en bestekken
- Verkoop van afrasteringsmateriaal
- Dealer van producten ter voorkoming van fauna-verkeersslachtoffers, zoals wildreflectoren (WEGU), Duftzaun en Kitzrettung (Hagopur)

Nazoek in het duister makkelijk met de Saint Torch!

Handzame zaklantaarn met een zeer hoge lichtopbrengst

De meeste van ons hebben het al eens meegemaakt, nazoeken in het donker. Het belangrijkste bij deze activiteit is dan de zaklantaarn. Daar waar de meeste zaklantaarns het bij zo'n 120 lumen voor gezien houden (proeft u de nuance) gaat de Saint Torch nog even door en wel 450 lumen en dat zo'n 120 minuten bij constant gebruik. Een stuk gereedschap wat zichzelf in het gebruik bewijst.

Hij kost wel wat, maar dan heb je ook wat, € 495,- incl.

VERKRIJGBAAR BIJ:
Wolfswinkel Groentechniek,
Krimweg 13a te Hoenderloo.
www.wolfswinkel.nl

VOOR VERDERE INFO:
Mikx Groningen,
www.mikx.nl

Wat geldt voor de Marren geldt ook voor de burens, Lystesudwesthoeke en Skarsterlan. De buur WBE's hebben namelijk exact hetzelfde landschap: boerenland, gras met mooie koeien erop, riet en water. De burens kunnen dus mooi meeprofiteren van de wetenschap ten aanzien van veldreeën die opgedaan is in het onderzoek van Schoon in opdracht van de VHR. Er is dus wat duidelijkheid gekomen. Door nu in de Marren constant te blijven monitoren, te blijven tellen, steeds maar weer de conditie bepalen, alles te noteren dat belangrijk kan zijn voor de rechtvaardiging van de beheermethodiek, krijgen we inzicht in het fenomeen veldreeën en hoe hun leefgedrag zich verhoudt tot reeënpopulaties uit andere landschappen.

Gegevensverzameling is de eerste vereiste dat een WBE moet doen. Zonder de gegevens van Damstra en Terpstra zou Rik Schoon nooit zijn rapport hebben kunnen maken, dus geen inzicht hebben kunnen geven over de draagkracht (M) van de reeënpopulatie in WBE de Marren en de daarop aangepaste beheermethodiek.

DE JAGERSPOLIS VAN POLIS DIRECT

De enige complete jagersverzekering van Nederland.

Met de jagerspolis van Polis Direct bent u voordelig verzekerd tegen aantrekkelijke voorwaarden. Bij Polis Direct kunt u zelf de dekking samenstellen van uw jagerspolis. U kunt kiezen voor:

U kunt de verzekering afsluiten voor een termijn van één of drie jaar. Kiest u voor drie jaar, dan krijgt u 5% korting.

AANSPRAKELIJKHEID VOOR SCHADE

Verzekerd voor schade toegebracht aan derden.

ONGEVALLLENVERZEKERING

Wereldwijd verzekerd tegen een ongeval dat zich voordoet tijdens de jacht, op de schietbaan en tijdens de training met de jachthond.

JACHTUITRUSTING

Wereldwijde verzekering op vuurwapens en andere uitrustingen die voor de jacht gebruikt worden zoals verrekijkers, hond en kleding.

MEDISCHE KOSTEN

Wereldwijd verzekerd tegen de kosten die het gevolg zijn van een gebeurtenis tijdens de jacht, op de schietbaan en tijdens training met de jachthond.

polis direct

Direct een jagerspolis regelen?
Een jagerspolis is zo geregeld.
Bel 0900-0234 (€ 0,05 p.m)

Wildbeheerders (jagers) 'ergeren' zich aan de vele recreanten in 'hun' velden, uit bezorgdheid voor het welzijn van de reeën natuurlijk. Daarbij hebben de laatste meestal sterkere zenuwen dan de beheerders.

Gevaar herkend, gevaar afgewend

Reeën – en veel andere wilde dieren – gedragen zich naar het principe: 'Gevaar herkend, gevaar afgewend'. Ze willen weten wat er aan de hand is. Daarom geven ze de voorkeur aan rustplaatsen die de mogelijkheid van overzicht over de omgeving bieden. Ze rusten daarom niet graag midden in dekkingen, waar ze naar onze mening het veiligst zouden zijn, maar vaker aan de randen. Daar hebben ze de dingen onder controle. Ze herkennen tijdig ieder naderend eventueel gevaar en hebben tijd te beslissen of het de moeite is te vluchten, of dat het beter is er stilletjes tussenuit te sluipen of om eenvoudig te blijven zitten. Midden in een dekking zouden ze veel meer tijd moeten steken in waakzaamheid en veel vaker tot reacties worden gedwongen.

Voorbeelden

Daarom treffen we legers van reeën niet zelden ook in het onmiddellijke bereik van huizen of van veel gebruikte wegen aan. In mijn oude veld werd direct naast enige huizen een weiland met sparren beplant. Na een paar jaar, toen genoeg dekking aanwezig was, zaten de reeën bij voorkeur direct naast de weg, nauwelijks meer dan een steenworp van de huizen. De daar spelende kinderen en honden interesseerde hen niet – ze hadden alles in de hand.

Naast en van onze met een brede rietkraag begroeide vijvers ligt een boerderij; de afstand tot de vijver niet meer dan 50 meter. Hoewel de reeën genoeg uitwijkmogelijkheden hebben, zitten ze altijd zo dicht mogelijk bij de boerderij, meteen achter de eerste dekkingevende rietstengels. En van zulke voorbeelden zijn er vele.

Gedrag bij dichte benadering

Hoe gedragen reeën zich als mensen te dichtbij komen. Die vraag is interessant, vooral wanneer in de zomer bessen- en/of paddestoelen gezocht worden. Bessenzoekers blijven niet bepaald op de weg, integendeel, zij gaan langzaam en ieder stukje afzoekend door de bosopstanden. Ze zoeken zowel onder het hoge bos als in de dekkingen. Daarbij komen

Geraffineerde knapen

Foto: Andy van Ommeren

ze vanzelfsprekend steeds weer in de nabijheid van reeën en ander wild. De meeste jagers geloven stellig dat de reeën in alle gevallen dan vluchten, en dan een zo groot mogelijke afstand tot de verstoringbron nastreven. Dat kan soms zo zijn, maar dat is zeker niet de regel. Tenslotte zijn soms tientallen bessen- en paddestoelenzoekers onderweg (= verboden in Nederland), nog afgezien van de relatief onschadelijke wandelaars, joggers, ruiters en fietsers, waarmee de reeën ook in contact komen. Zouden ze voor ieder dichtbij komend mens vluchten, dan zouden ze niet meer aan rust toekomen en onnodig veel energie verbruiken. In werkelijkheid vluchten ze alleen als het echt niet anders kan. Er zijn drie reacties mogelijk.

Drukken

De eerste en meest geliefde reactie is drukken. Dat is blijven zitten waar je zit en verroer je niet, oftewel het gevaar op de manier van een politicus uitzitten. Daarbij laten reeën, zoals telemetriestudies uitwijzen, mensen vaak op enkele meters passeren. Juist daarom worden

ze niet opgemerkt. Ik herinner mij een voorval uit de tijd dat we nog in een boswachtershuis in de Allgäu woonden, midden in het bos. Onze honden liepen daar altijd los om het terras dan in huis. Op een ochtend velden onze bosarbeiders direct naast het huis bomen. De motorzagen huilden en de stammen sloegen met oorverdovend lawaai tegen de grond. In de middagpauze bleste ik samen met de voorman van de vellingsploeg nog een paar stammen. Op weg naar de bomen liepen we – zonder het te merken – op nog geen vijf meter langs een rustende reebok. Op de terugweg kwam de bok overeind. Die tweede verstoring was hem te verdacht. Hij moest daar allang hebben gelegen, voor de middagpauze al. Zo zie je, zolang de bosarbeiders geen gevaar betekenen is er geen enkele reden om te vluchten. Gejank van motorzagen, vallende bomen, bewegende mensen, is kennelijk voor de bok geen reden om te vluchten, hij neemt het niet waar als bedreiging. Het verstoort zijn rust niet.

Wegsluipen

De tweede reactie, een door reeën zeer geliefde methode, is het wegsluipen. Reeën doen dat meestal wanneer ze wantrouwig zijn en het eventuele gevaar nog ver genoeg weg is. Ze sluipen dan eenvoudig weg, stoppen echter al weer snel. Dat is wel de op een na meest voorkomende reactie bij verstoring door bessenzoekers. Voor deze manier is weinig energie en slechts een geringe verplaatsing nodig. Verstoringbronnen worden vaak slechts ontlopen, een gedrag dat ook bij teldriften of tijdens drukjachten is waar te nemen.

Foto: J. Huttinga

Vlucht

De derde variant, namelijk een snelle, afstand-scheppende vlucht, wordt bijna alleen gekozen in situaties zonder dekking, als het vermeende gevaar als verrassing komt en tijd om weg te sluipen ontbreekt. Soms reageren reeën aarzelend; ze drukken zich eerst, worden tenslotte onzeker en vluchten. De eigenlijke vluchtwijze in het bos bestaat uit hoge sprongen die het ree de beste mogelijkheid tot waarnemen garandeert. Ze stopt meestal na 150 tot maximaal 300 meter in de dichtstbijzijnde dekking. Daar blijven de reeën

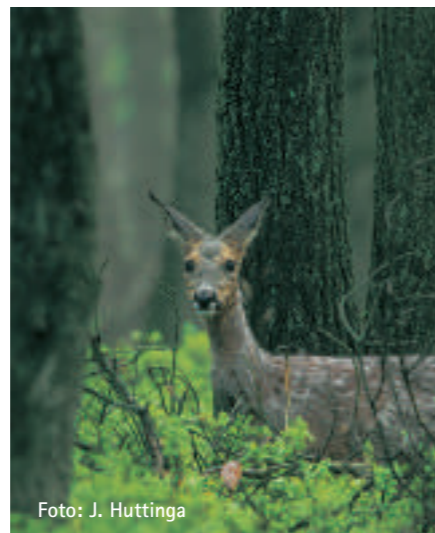

Foto: J. Huttinga

stokstijf staan. Ze bevriezen. Daardoor worden ze nagenoeg onzichtbaar en hebben bovendien tijd de situatie in te schatten. Komt het gevaar niet dichterbij (bosbessenzoeker of jagende hond), wordt de vlucht nog over een korte afstand voortgezet of gaat de vlucht over in het bovenbeschreven wegsluipen. Steeds zijn de reeën er op uit hun beperkte vertrouwde gebied niet te verlaten. Daarbinnen bezitten ze de beste gebiedskennis en hebben ze de grootste kans een achtervolger af te schudden. Reeën reageren op mensen net zo als op honden. Vaak kon ik waarnemen hoe

Soms ziet het er naar uit dat het ree over ons meer geleerd heeft dan wij over hen

Foto: J. Hendriks

de hond in een dekking een ree in beweging bracht en hoogvluchtig de dekking verliet, vervolgens echter in de bosverjonging of het hoge gras stokstijf staan bleef, op de hond wachtte en door deze onbemerkt weer terug de dekking in ging. Precies zo doen ze het met bessenzoekers, drijvers en andere bosbezoekers.

Simulatie onderzoek

Het Bosbouwkundig Onderzoeksinstituut in München simuleerde in het kader van een uitgebreider onderzoeksproject verschillende

De afgebeelde grafieken tonen de bewegingen van reeën bij drie verschillende verstoringsoorzaken. Interessant daarbij is hoeveel tijd de reeën zich voor hun vluchten permitteren. Ze gebruiken voor het nemen van de beslissing en voor het in verwarring brengen meer tijd dan voor de eigenlijke beweging zelf. Steeds weer bestaat de drang het dagelijks leefgebied niet te verlaten en op het uitgangspunt terug te keren.

Reeën in stedelijk gebied

Sinds lang hebben reeën de stadsranden ver-

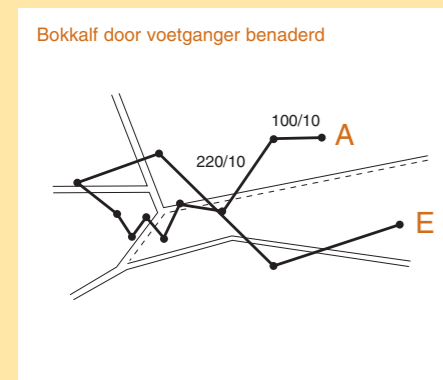

Foto: J. Hendriks

Variant 2

Vluchtafstand van bokkalf na benadering door wandelaar

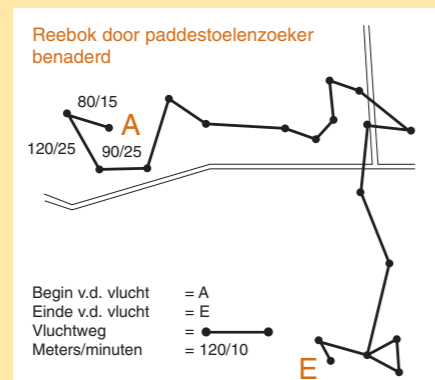
Het op 30 augustus 1985 in een jonge opstand door een gesimuleerde wandelaar benaderde kalf legde in de eerste 10 minuten een afstand van slechts 100 meter af. In de volgende 10 minuten 220 meter. In 5 uur en 40 minuten een totale afstand van 1.650 meter.

Variant 3

Vluchtafstand van reebok na benadering door paddenstoelenzoeker

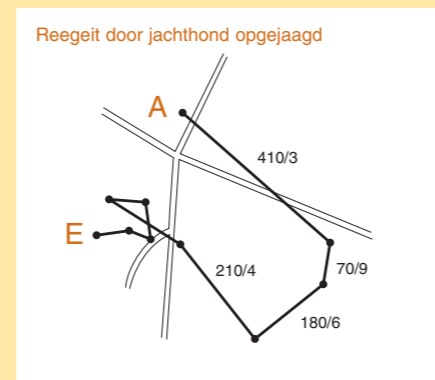
De bok werd op 25 september 1985 in een opgaand bos meer dan eens door een zogenaamde paddenstoelenzoeker benaderd. Desondanks bleef hij ongeveer 5 uur in het redelijk open bos. In het eerste kwartier verwijderde hij zich over een afstand van 80 meter. Tijdens de 8 uur en 10 minuten durende meetperiode legde hij totaal 1.550 meter af.

Variant 4

Vluchtafstand van reegeit achterna gezeten door jachthond

De op 4 april 1985 in een jonge opstand door een jachthond (Duitse draadhaar) opgejaagde reegeit, legde op de vlucht in 3 minuten een afstand van 410 meter af. Daarna ging de vlucht over in zeer langzaam verder sluipen en legde de reegeit nog maar 70 meter in 9 min. af. Tijdens de totale waarnemingsperiode van 8 uur en 20 minuten legde ze niet meer dan 1.350 meter af. En dat is minder dan de beide door mensen verstoorde reeën.

manieren van verstoring op reeën voorzien van telemetrieapparatuur, om hun reacties vast te leggen. Ten eerste werd vastgesteld dat verstoringen door mensen die niet van de weg afgingen gewoon genegeerd werden. Heel wat reeën zaten in het onmiddellijke bereik van de wegen, bekeken het publiek, maar werden door de mensen niet ontdekt.

In variant twee werd een bosbessenzoeker nagebootst. Daarvoor werd eerst het ree door peiling opgezocht en vervolgens een helper naar de plek van het ree gedirigeerd d.m.v. een portofoon. Na het eerste contact (de vlucht van het ree) werd de poging gestaakt. De achtervolging werd dus niet voortgezet.

Variant drie simuleerde een aantal bessenzoekers of drijvers, die luid pratend meer dan eens contact hadden met hetzelfde ree. Dit bootste een situatie na die zowel door jagers als door niet jagers vaker veroorzaakt wordt.

Bij variant vier werd een jachthond ingezet (Duitse draadhaar), die door de voorjager een aantal keren bij het ree gebracht werd en het steeds weer een stuk achtervolgde.

overd. Ze leven daar op kerkhoven en in parken. Voor de vele bezoekers kunnen ze zich voortreffelijk verbergen. De vorige herfst waren we toevallig in Potsdam en gingen wandelen in het plaatselijke park. Op de terugweg naar de parkeerplaats – tussen twee druk gebruikte verkeerswegen – stond aan de rand van een kleine tuin een reegeit op, zij stak een smalle parkstrook achter de Oranjerie over, bleef achter een paar bomen staan tot een wandelaar en een fietser voorbij waren, stak het voorterrein van de Oranjerie over en verdween tussen de rododendrons. In dit midden in de stad gelegen park houden zich dagelijks honderden mensen op en bijna even zoveel honden. Maar de reeën hebben geleerd, onschadelijke en gevaarlijke tweebeners te onderscheiden en met hen om te gaan.

Blijft de sterke aanwijzing, dat reeën in door mensen minder vaak bezochte gebieden (minder leermomenten) veel gevoeliger reageren dan in sterk overlopen gebieden. Des te ervarener de reeën, des te laconieker ze reageren en des te minder ze gezien worden.

Reeën verstoor je niet door op de paden te blijven

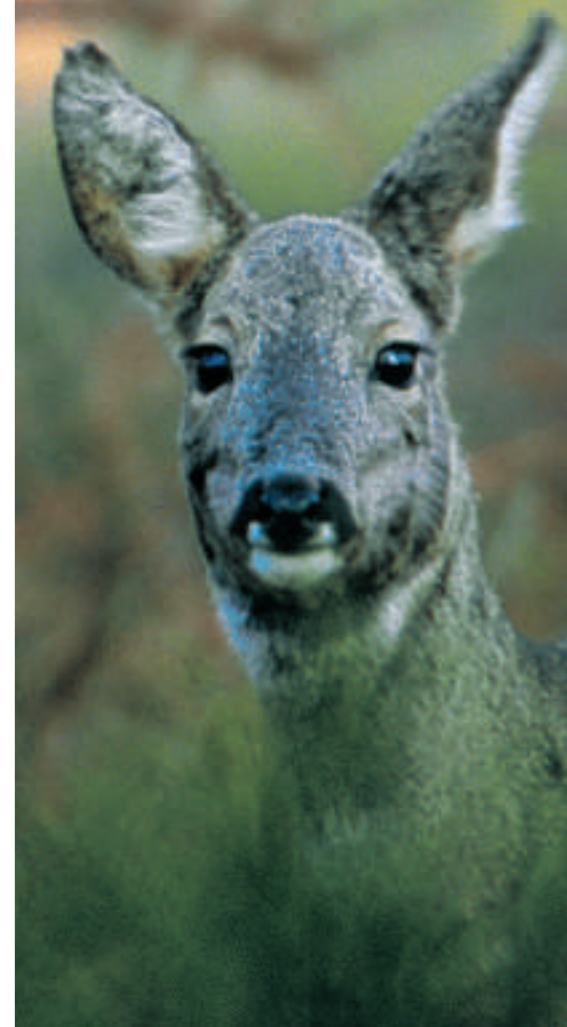

Foto: J. Huttinga

Dankzij de inzet van een aantal betrokken personen heeft de 'Stichting reeënopvang Nederland' nu een eigen logo. Het logo straalt de doelstelling van de stichting uit, te weten: het opvangen, verzorgen en het weer in de natuur uitzetten van gewonde of verweesde reekalveren en gewonde volwassen reeën.

Stichting Reeënopvang Nederland nu eigen logo

Bij gewonde volwassen reeën gaat het bijna altijd om reeën die ofwel in een hek of afrastering vastgezet hebben, dan wel uit kanalen of andere watergangen gehaald zijn. Deze dieren hebben na bevrijding absolute rust nodig om bij te komen en kunnen – als zij geen ernstige verwondingen hebben opgelopen – meestal na enige uren weer teruggezet worden in de natuur. Bij de binnengebrachte kalveren gaat het vaak om kalveren waarvan de moeder is omgekomen ten gevolge van een aanrijding. Verder worden reekalveren naar één van de opvangcentra gebracht die door een hond zijn verwond of letsel hebben opgelopen door werk met de cyclomaaier. En er worden zogenaamde 'vondelingen' door recreanten binnen gebracht. Het aantal van deze 'vondelingen' neemt onrustbarend toe. Mensen trekken er op uit de vrije natuur in en stuiten daarbij steeds meer op zogenaamd 'verlaten' reekalveren. De emotie slaat toe, ze willen het diertje redden, ze willen het verzorgen. Kennelijk is nog steeds niet algemeen bekend dat moederree haar kalveren nooit verlaat, tenzij zij zelf is omgekomen. Voor het stressgevoelige ree, en zeker het pasgeboren diertje is het meenemen, de 'ontvoering' een slechte zaak. De meeste kalveren overleven de 'ontvoering' dan ook niet. Hier ligt een uitdaging voor de stichting en de Vereniging Het Reewild om recreërend Nederland beter te informeren!

Hen te wijzen op de ellende die ontstaat wanneer zij een reekalf meenemen. Afbliven is het credo!

De Stichting Reeënopvang Nederland heeft een druk jaar achter de rug met mooie resultaten, maar helaas ook met schrijnende gevallen! Ook doen zich zo nu en dan nog steeds problemen voor bij contacten tussen medewerkers van de Dierenbescherming en Dierenambulances. Die medewerkers denken het 'gevonden' diertje zelf wel even groot te brengen. Bijna altijd met een droevig resultaat, de dood. Zij onderschatten het specialisme van de opvangcentra, zij hebben geen idee wat er voor komt kijken. Reekalveren opvangen en zonder natuurlijke moeder klaarstomen voor de vrije natuur vereist kennis van de verzorger en van het terrein waar de verzorging plaatsvindt. De medewerkers van dierenambulances en dierenbescherming moeten de weg naar het opvangcentra weten te vinden en respecteren dat het kalf daar beter verzorgd kan worden dan thuis in de garage op een bed van stro. Met zelf doen is het reekalf niet gebaat. Een belangrijk aspect in de verzorging is het socialiseren met andere reekalveren. Zonder de socialisatie komt de kans om straks te overleven in de vrije natuur ernstig onder druk te staan. Dus zo men er al in zou slagen om zelf een kalf groot te brengen, dan zal het gebrek aan

socialisatie het kalf na uitzetting opbreken. Nu het voorjaar nadert, wil de Stichting Reeënopvang Nederland de bij haar aangesloten opvangcentra wederom onder de aandacht brengen. Men kan daar terecht om er gewonde en/of verweesde kalveren en volwassen reeën in stress na een bijna verdrinking of na een aanrijding zo te laten verzorgen, dat zij weer in de natuur teruggezet kunnen worden. Is er geen herstel meer mogelijk dan wordt de dieren een onnodig langdurig lijden bespaard.

De Stichting Reeënopvang Nederland, wil zich naast de opvang ook bezig gaan houden met landelijke campagnes met als doel voorlichting naar het grote publiek, naar dierenartsen en tal van andere betrokken organisaties. Dergelijke campagnes, nieuw foldermateriaal, etc., kosten veel geld en dat is nog niet beschikbaar. Al het werk van de Stichting wordt verricht door vrijwilligers. Donaties zijn dan ook onmisbaar en de stichting is blij met elke geschonken euro! U kunt een donatie, schenking of legaat overmaken op de rekening van de stichting: nummer 31.37.18.881, t.n.v. Stichting Reeënopvang Nederland te Warfhuizen.

Het secretariaat van de stichting is te bereiken op nummer: 0342- 450206 / 06-22970891 fax: 0342- 450129.

OPVANGCENTRA AANGESLOTEN BIJ DE STICHTING REEËNOPVANG NEDERLAND

- Regio Friesland: opvangcentrum 'De Fugelpits', Mokselsbankwei 1, 9142 VJ Moddergat. Tel: 0519-321591 en 06-10695339
- Regio Drenthe: opvangcentrum, Studentenkampweg 3, 7975 RD Uffelte. Tel: 0521-351969 en 06-54295296
- Regio Overijssel: opvangcentrum, Bavesbeekweg 11, 7671 PD Vriezenveen. Tel: 0546-564678 en 06-15026185
- Regio Gelderland: opvangcentrum 'Noach', Aaltenseweg 21, 7025 CJ Halle. Tel: 0314-390027 en 06-12526768 en Hulleweg 9, 7004 GD Doetinchem.
- Regio Utrecht: opvangcentrum, Soesterbergsestraat 137, 3768 MB Soestduinen. Tel: 035-6014335 en 06-54295197
- Regio Brabant: opvangcentrum, Luiterdweg 36, 4882 TD Zundert. Tel: 076-5974165 en 06-52062386
- Regio Limburg: opvangcentrum Burg, Gerardtstraat 95, 6061 GN Posterholt. Tel: 0475-403755 en 06-54352943
- Regio Zeeland: opvangcentrum 'De Mikke', Koudekerkseweg 131 A, 4335 SL Middelburg. Tel: 0118-628288 en 06-54990003

Bestuursoverdracht Achterhoek

Tijdens de algemene ledenvergadering van de regio Achterhoek op 28 januari j.l. te Halle heeft Jop Bakker de voorzittershamer overgedragen aan Jurgen Hijink. Jop kreeg een symbolische hamer om in de wilgen te hangen nadat hij de voorzittershamer aan Jurgen had overgedragen.

REEWILDBEHEER

De jaarlijkse 'schouw' van de Regio Achterhoek wordt dit jaar gehouden op 29 en 30 maart in HCR De Exelse Molen.

Op zaterdag de 29ste wordt de tentoonstelling geopend om 13.00 uur. Na de opening zal de heer Rik Schoon een inleiding houden over zijn methodes van draagkrachtbepaling. Ook zal in het begin van de middag de 'Jan Mekers Wisseltrofee' uitgereikt worden.

Zondag is de tentoonstelling open van 10.00 tot 17.00 uur. Op zondagmiddag wordt er een inleiding gegeven door deskundigen over keuring van geschoten wild, wie mag er keuren, welke opleidingen zijn er, enz.

TENTOONSTELLING EXEL

De droom van baron Van Carspelen

Baron van Carspelen heeft een prachtig bezit: een heerlijk kasteeltje op een prachtig landgoed in een al even prachtige omgeving. Een bezit dat al eeuwen eigendom is van de familie. En Van Carspelen heeft de grote wens om daar, samen met zijn vrouw, tot aan zijn dood te blijven wonen. Op zich geen enkel probleem natuurlijk.

Er is alleen één maar: het kasteeltje staat op de lijst van beschermde Rijksmonumenten. En moet dus, net als het landgoed, zorgvuldig worden beheerd en onderhouden. En dat kost de laatste jaren meer geld dan er aan inkomsten voor het landgoed binnenkomen. En dus werd het tijd om een duurzame exploitatie veilig te stellen door nieuwe economische dragers te zoeken. Inmiddels heeft Van Carspelen belangrijke stappen gezet. Initiatieven genomen. Contracten getekend. En daarmee zijn droom veiliggesteld. In samenwerking met Eelerwoude, een landelijk adviesbureau dat duurzame oplossingen levert aan een mooi en vitaal landelijk gebied. Door concrete plannen te maken. Doordachte adviezen te geven. Problemen te pareren. En tenslotte te realiseren. Zowel op het gebied van ontwikkeling, inrichting als beheer. En volgens de wensen van iedereen die erbij betrokken is. Zodat dromen geen dromen hoeven te blijven, maar werkelijkheid kunnen worden.

www.eelerwoude.nl

Eelerwoude

De realiteit van dromen

Eelerwoude werkt met passie aan een mooi en leefbaar Nederland. Vestigingen in Goor, Oosterwolde (Fr) en Vorstenbosch.

We moeten klaar zijn om zaken landelijk aan te pakken

In Capreolus 53 heb ik mij aan u voorgesteld als lid van het dagelijks bestuur. Eén van mijn opmerkingen was toen dat ik de visie op onze vereniging, geuit door de voorzitter, volledig onderschreef. Nog steeds doe ik dat. Ook vind ik nog steeds dat het verder professionaliseren van onze vereniging een absolute noodzaak is en blijft. Met die professionalisering zijn we als bestuur dan ook doorgeslagen. In november vorig jaar is het advies verschenen 'Leidraad voor het beheer van reeën' (zie ook Capreolus 56), een samenwerking met de KNJV. En het werkt. Op vele plaatsen vinden over de 'Leidraad' discussies plaats en wordt voorlichting gegeven. Ook de samenwerking met de KNJV juich ik toe, want er is nog heel veel op het gebied van beheer uit te werken. In het vervolg op de 'Leidraad' bijvoorbeeld, zullen we verder moeten naar één landelijke dataroom. Voor een adequate uitvoering van het beheer is dat een vereiste. Al in het voorjaarsnummer van Capreolus 2005 schreef G.J.Spek, 'De databank is de rechtvaardiging van ons handelen'. Om de databank te realiseren is samenwerking nodig tussen allen die zich bezighouden met het beheer van grofwild in Nederland. Onze overheid en de Europese Gemeenschap hebben grote plannen met de 'ecologische hoofdstructuur' en het fenomeen 'robuuste verbindingen'. Wij, als belangenbehartigers en uitvoerders van het beheer van grofwild (alle grote wilde inheemse hoefdieren), zullen er klaar voor moeten zijn dit landelijk aan te pakken. Een landelijke aanpak vraagt om éénvoudig beheer, een beheer dat verder gaat dan alleen het beheer van reeën. Met inbreng van de kennis en kunde van alle betrokken verenigingen kunnen wij komen tot een landelijk beheer dat voldoet aan alle in de wet gestelde eisen en dat daarom is te verantwoorden naar onze maatschappij. Dus één beheer, één geluid. 2008 zal het jaar zijn om dat waar te maken.

Marion Greep, *Waarnemend voorzitter*

Foto: Bas Worm

Première film
Samenleven met reeën

Luc Enting en André Janse van EntingFilms hebben in opdracht van de vereniging een schitterende film geproduceerd. Er is gewerkt met 'oud' materiaal van de film reeënsprongen in Nederland, maar ook is er spectaculair nieuw filmwerk van Luc in de film verwerkt. Het concept van de film is samenleven met reeën. De 10 minuten durende film plaats het ree middenin onze maatschappij. Het ree is overal. In de

duinen, de polder, het bos, het kale land van Noord-Groningen en ...zelfs mogelijk in uw achtertuin. Het ree is dichterbij dan u denkt. En dat is niet altijd even makkelijk.

Luc Enting en André Janse zullen na de Algemene Ledenvergadering de première inleiden met een voordracht over het concept Samenleven met reeën.

Het Bestuur van de Vereniging 'Het Reewild' nodigt u uit tot het bijwonen van de Algemene Ledenvergadering op zaterdag 19 april 2008 in Hotel Bakker te Vorden.

Ontvangst vanaf : 13.00 uur
 Aanvang vergadering : 13.30 uur
 Einde vergadering : 15.30 uur

Pauze

Middagprogramma : 16.00 uur
 Afsluitende borrel : 17.00 uur

AGENDA

1. Opening.
2. Ingekomen stukken en mededelingen.
3. Goedkeuring notulen Algemene Ledenvergadering 14 april 2007.
4. Bestuursverkiezing:
 Gezien de mutaties in het afgelopen jaar binnen het bestuur [zie bestuursverslag] zijn er geen aftredende bestuursleden.
 Voorgesteld wordt te benoemen tot voorzitter M.J. Greep.
 Voorgesteld wordt te benoemen tot bestuurslid H. Hoek.
5. A. Jaarverslagen 2007:
  1. bestuursverslag.
  2. penningmeester.
 B. Verslag kascommissie.
6. Benoeming nieuwe kascommissie .
 De kascommissie bestaat thans uit de heren:
 R. Roelfsema, René van Nederpelt en Wout Neutel
 Aftredend is de heer R. Roelfsema.
7. Begroting 2008.
8. Vaststellen:
  - A. Contributie 2009
  - B. retributie regio's.
9. Activiteiten lopend en eventueel komend verenigingsjaar.
10. Wat verder ter tafel komt
11. Rondvraag.
12. Sluiting.

*Scherpenzeel, maart 2008
 Namens het bestuur,*

*Jaap van de Waerd
 secretaris.*

*Op verzoek worden de notulen van de ALV van 14 april 2007, bestuursverslag en jaarverslag penningmeester vooraf toegezonden.
 Verder verzoekt het bestuur de leden die een vraag hebben voor de rondvraag deze, indien mogelijk, vooraf schriftelijk kenbaar te maken aan het secretariaat zodat adequaat kan worden gereageerd.*

Omdat in de Europese verordening (EG) 178/2002, de zogenaamde algemene Levensmiddelen Verordening staat dat wild ook deel uitmaakt van de voedselketen, geldt de verordening ook voor reeën. De verordening geldt niet omdat reeën een verhoogd risico voor de volksgezondheid hebben. Laat dat duidelijk zijn.

In deze verordening staat alles omschreven wat betrekking heeft op al het voedsel, ongeacht of het om akkerbouwgewassen, fruit, melk, honing, vlees, vis en eieren gaat. Over al het voedsel dus, dus ook wild. Gejaagd wild wel te verstaan. Is het wild niet gejaagd dan gelden iets andere regels, de regels voor gehouden dieren.

Waar komen die verordeningen nu vandaan? Uit Brussel. Al jaren wordt in Brussel gepraat over de voedselveiligheid. Niet alleen in Brussel, ook in ons eigen land weten we wel raad met de theorie en regelgeving voor eetwaren. Iedereen kan zich nog de uitbraak van

de gekkekoeien ziekte in Engeland herinneren. Om de voedselveiligheid voor de consument te verzekeren is toen onmiddellijk ingegrepen. Engeland kreeg een export verbod. Opgeslagen rundvlees werd teruggehaald en naar de destructie gebracht. De schappen in de winkels leeggehaald, etc. Elk stukje vlees dat mogelijk in aanraking was geweest of had kunnen zijn met iets uit het besmettingsgebied moest naar de destructie.

De Europese gemeenschap streeft naar een hoog beschermingsniveau van het menselijk leven en de volksgezondheid. Dit is de fundamentele doelstelling van de levensmiddelenwetgeving, zoals is bepaald in de eerder genoemde verordening. In de verordening zijn ook andere gemeenschappelijke beginselen en definities voor de nationale en communautaire (= grensoverschrijdend) levensmiddelenwetgeving vastgelegd, waaronder de doelstelling om het vrij verkeer van levensmiddelen in de Gemeenschap tot stand te brengen.

Foto: M. v.d. Belt

Een basis voorwaarde in de voedselketen van producent, boer of jager naar de eindgebruiker, is de traceerbaarheid waar het voedsel vandaan komt en waar het naar toe gaat en is gegaan. En wat is er in die keten gebeurd aan verwerking en transport bijvoorbeeld. Gaat er onverhoopt iets fout, zoals is voorgekomen met een aantal slachtvee dat leefde op zwaar vervuilde grond (zware metalen en andere ellende zoals dioxine) is door de traceerbaarheid het mogelijk om snel en effectief in te grijpen. Soms worden geen leuke maatregelen genomen, maar wat voor keus heeft Brussel en ons eigen ministerie als het om de volksgezondheid gaat? Er mag geen enkel risico worden genomen, nooit niet.

Foto: J. Hendriks

U en ik hebben daar alle begrip voor. Je moet er niet aan denken dat duizenden mensen ernstig ziek worden door het eten van bepaald voedsel, of erger. Regelgeving moet er dus zijn. De consument wenst zekerheid dat het goed zit met de levensmiddelen die in de schappen van de winkel liggen. En voor de duidelijkheid is het ook goed dat de regels voor levensmiddelen in Duitsland en Slowenië hetzelfde zijn als in Nederland. Maakt de regelgeving, de Europese verordeningen, het er nu makkelijker op, duidelijker, zekerder? Het is niet alleen de bovengenoemde verordening. Erbij horen ook nog de verordeningen (EG)852/2004 en (EG)853/2004 met de algemene en specifieke hygiëne-eisen. En als laat-

ste de controleverordeningen (EG) 854/2004 en (EG)882/2004. Tezamen heet dit het Hygiënepakket. Bij elkaar een paar honderd pagina's tekst, echt teveel om te bevatten. Maar we hebben er wel mee te maken.

Even terug, zoals ik het kan beoordelen timmeren de verordeningen de veiligheid volledig dicht. Alles is zo opgezet dat elk voedsel van krop sla tot reebiefstuk traceerbaar is. Schiet je een ree en je wilt het lekkere vlees verkopen omdat de vriezer al vol zit, zijn de verordeningen van toepassing [eet je je eigen ree op dan heb je niets te maken met de Europese ver-

ordeningen, maar geef je hem weg dan zijn de verordeningen weer wel van kracht]

De basis is, waar komt het ree vandaan en waar gaat het naar toe. 1. de jager moet bekend zijn, 2. de tijd en de plaats, 3. de wederverkoper/restaurant waar het naar toe gaat en 4. hoe het naar de consument gaat. Wie het opeet hoeven ze niet te weten. Om zeker te zijn dat het ree goed is moet het gekeurd worden. Dat staat in de Regeling Vleeskeuring van het Ministerie van LNV. Vanaf 1 januari 2008 moet bij wild dat in de handel wordt gebracht, dus verkocht wordt aan de poelier/wederverkoper of rechtstreeks

Dankzij de EU-verordeningen

weet de consument dat grofwild goed en gezond voedsel is

De doelstelling van de EU-verordening

is om het traject

van producent naar consument

helder in kaart

Foto: J. Huttinga

te hebben.

Alleen dan is er bij calamiteiten in te grijpen

ten behoeve van de volksgezondheid

aan een restaurant, een eerste onderzoek plaatsvinden door een 'Gekwalificeerd Persoon' (verder te noemen de GP). Een GP is een jager die de opleiding tot Gekwalificeerd Persoon met succes heeft afgerond. De cursus wordt gegeven door de stichting jachtopleidingen van de KNJV. Is binnen je omgeving geen GP te vinden dan heb je een probleem. Weggeven of verkopen kan dan niet meer. Er rest niets anders dan zelf het ree op het menu te zetten dan wel het dier als biomassa terug in de natuur te brengen. Gek genoeg kan een poelier nooit een gekwalificeerd persoon worden of hij moet jager zijn. Dus alleen een jagende poelier mag de cursus van de KNJV volgen.

Grote veranderingen

Er is dus eigenlijk heel veel veranderd met de invoering van de vleeskeuring per 1 januari 2008. De hele oude cultuur is overhoop gegooid. Je kunt niet eens meer bij je eigen poelier terecht. Zonder keuring door de GP mag hij je ree, je eenden en duiven niet eens accepteren. Je moet het ree gekeurd en wel, voorzien van de 'Verklaring 1e onderzoek grof vrij wild' en handtekeningen bij je eigen poelier aanleveren. De keuring moet je zelf regelen. Of je doet de cursus zelf of je zorgt er voor dat ergens bij je in de buurt zo'n persoon zit

die jouw te verkopen wild kan keuren. Voor de keuring van een ree is het absoluut noodzakelijk de ingewanden (slokdarm, hart, lever, milt, nieren en longen) bij het dode dier te houden. Je moet de ingewanden ter beoordeling voorleggen aan de GP, zonder de ingewanden kan hij nooit gekeurd worden. Geen ingewanden erbij betekent weer zelf opeten of als biomassa terug de natuur ingooien. (De verordening

Mits voor eigen gebruik, is het traditionele gebruik dat de organen altijd voor de schutter zijn weer in ere hersteld.

Een reelever is toch een niet te versmaden lekkernij

verstaat onder ingewanden: de organen uit de borst-, buik- en bekkenholte, luchtpijp, slokdarm en bij vogels de krop). Met de goedkeuring door de GP mag het ree direct en zonder ingewanden worden aangeleverd en verkocht aan de poelier of aan een restaurant. Je mag het ree dan ook weggeven aan wie dan ook.

Let op: De verordening geldt voor al het gejaagde wild. Dus ook voor eenden, duiven, hazen, konijnen en fazanten. En de op vergunning geschoten ganzen en smienten. Ook dit vrije wild dient gekeurd te worden. De keuring is niet beperkt tot het grofwild wat menigeen veronderstelt. Nog een vaak verkeerd geïnterpreteerde zaak is het begrip 'in de handel brengen'. Dus alleen als je het wild verkoopt. Nu komt het. 'Jaarlijks is het bij u in de jacht gebruikelijk een geschoten ree te schenken aan de dominee of een van de terreineigenaren waarvan u de jacht pacht. Dat schenken van het ree is conform de wet gelijk gesteld aan 'in de handel brengen om niet'. Gelukkig is het nog wel zo dat je de

Levensgezel

Nieuw met Easy to Clean coating

Een trouwe vriend

De EL-verrekijkers combineren innovatie en design met maximale functionaliteit. Dankzij de unieke open greep is een comfortabele bediening met één hand mogelijk. Door de lichtheid en de volmaakte gewichtsbalans ligt de EL zo goed in de hand dat u er geen afstand meer van wilt doen: dat hoeft ook niet, want door zijn kwaliteit overtuigt de EL u een leven lang.

SWAROVSKI
OPTIK

jachtgasten, drivers en andere tot het jachtgezelschap behorende mensen, zonder dat de keuring door een GP geëist wordt, een stukje wild mag meegeven. Zo wordt in Nederland tot nu toe de verordening geïnterpreteerd. In de letterlijke tekst van de verordening is het niet te vinden. In Oostenrijk bijvoorbeeld dient het wild dat je meeneemt en door je eigen vrouw wilt laten bereiden, gekeurd te worden door de GP. Ordnung muss sein.

Prima dat alles nu zo geregeld is, maar wat schieten we er mee op. Ik weet het niet hoor. Het is allemaal wel ingewikkeld. Of lijkt het ingewikkeld. Formulier hier en formulier daar. Vroeger nam je je wild mee en je gaf een aantal stuks weg. Of je verkocht het aan de poelier. Geen sores, hartstikke makkelijk en duidelijk. En het vlees was altijd goed.

Makkelijk hè, die nieuwe wetgeving

Ja, best wel. Het lijkt allemaal ingewikkeld, maar dat is het niet. Eerder het tegendeel. Sommigen vinden het ingewikkeld, maar dat is omdat het nieuw is. De nieuwe regelgeving breekt met ingeslepen gewoonten. Dat maakt het heel anders!

Dat we serieus met ons voedsel moeten omgaan, dus ook met de geschoten wilde dieren, ben ik het eens, iedereen toch. Dat de gehele voedselketen, van producent tot consument, inzichtelijk moet zijn, is ook prima. Met voedsel mag je geen enkel risico lopen. En als er onverhoopt was mis gaat dan willen wij als maatschappij meteen en kordaat kunnen optreden. Is er wel eens iemand dood gegaan van het eten van een ree? Naar mijn weten niet. In ieder geval is het niet bekend. Wetgeving, nieuwe verordeningen en regelgeving zijn toch bedoeld om iets goed en transparant te regelen en dan nog liefst op een voor iedereen begrijpelijke manier. Daar schort het aan, volgens mij. Nog wel. Straks, over een aantal maanden, is dat ook verleden tijd. Probleem is de nieuwigheid en een tekortschietende voorlichting. Voorlichting door alle belanghebbende geledingen heen. De jagers, de poelers en de horeca weten nog steeds niet van de hoed en de rand.

Vroeger was het hartstikke helder. Je verkoopt het wild, geeft het weg of je eet het op. Verkoop je het wild dan ging je naar de poelier en die regelde dan zelf wat nodig was om het vlees van het ree verder in de handel te brengen. Niks mis mee. Waarom kan dat nu niet meer vraag ik mij af. Waarom mag een

poelier opeens geen ree meer accepteren zonder de goedkeuring van een GP. Vroeger liet hij de voor (groot)handel bestemde dieren toch ook keuren door een VWA keurmeester. Waarom moet dat nu iemand zijn die zelf jaagt? Wat is daar de gedachte achter? Het antwoord is dat in de letterlijke tekst van de verordening wordt gesproken over een jager. De jager is de producent van het wild, daarom ligt de eerste verantwoordelijkheid ook bij hem.

Waarom moet het nu een jager zijn?

Zo staat het in de letterlijke tekst van de verordeningen. De jager schiet het wild, dus de jager is de producent van het wild dat eventueel de voedselketen in gaat. Dat is duidelijk. In

Brussel heeft men ook gedacht juist de jager te benoemen. De jager heeft verstand van wild, alleen hij kan het beoordelen. Een grofwildjager weet hoe je een stuk grofwild moet ontweiden, een jager weet ook hoe je een eend het beste schoon maakt. Praktische zaken, maar wel zinvol. Er is over nagedacht. (De kerngedachte om de jager als producent, de eerst verantwoordelijke, te zien is, dat alleen hij voor de doding het wild heeft geobserveerd en beoordeeld. En waarvan wordt uitgegaan dat hij dat ook kan) Het ministerie en de VWA hebben gemeend zich aan de letterlijke tekst te houden. "Laten we nu eerst maar eens van start gaan, aanpassen en ons recht van lokale uitvoering van de verordeningen kunnen we uitstellen. We moeten ervaring opdoen met de nieuwe regelgeving", zegt Hans Dannenberg Senior Veterinary Officer van de VWA. "Ja maar die hondenman kan het toch ook en die heeft altijd tijd. Mijn poelier weet toch wel hoe je een stuk wild schoon maakt". Klopt allemaal. Maar het begint met de 'picker-up' van het jachtgezelschap en het eindigt met de krasse bejaarde die nog iets te doen wil hebben. Als start is het goed om het bij de jager te houden. De jagers zouden er trots op moeten zijn dat het zo in de verordening staat. De jager heeft alles zelf in de hand. De jager draagt bij aan de veiligheid van de voedselketen.

Wie mogen aan de cursus meedoen?

Jagers, dus alleen jachtaktehouders. Zijn er mensen vrij gesteld van de opleiding? Nee,

ook een veearts die een jachtakte heeft moet de cursus volgen. Ook de dierenartsen die de cursus geven is het examen afgenomen. Zelfs een jagende vleeskeurmeester van de VWA moet ook de cursus volgen.

Enge ziekten, verschrikkelijke aandoeningen

Wat voor gevaren lopen we eigenlijk met gejaagd wild, wat voor enge ziektes kunnen die dieren hebben? Nou het is een hele lijst. Ziektes en aandoeningen, die luisteren naar verschrikkelijke namen: varkenspest, tuberculose en pseudo tuberculose, trichine, paratyfus, leverbot, longwormen en keelhorzels, ziekte van Aujeszki, om er maar een paar te noemen. En daarbij komen dan nog alle verschillende bacteriologische infecties en parasitaire besmettingen. Alsof je er onmiddellijk van dood gaat. Dat nu is niet het geval. De meeste ziekten, aandoeningen en besmettingen zijn uiteindelijk dodelijk voor het ree. Langzaam en op jammerlijke wijze crepeert het dier. Je ziet het dan ook meestal wel aan het dier. Schurftige huid, graat mager, diaree, hoesten, niezen, kreupel, verlammingen en afwijkend gedrag. Waarnemingen waarop je eigenlijk meteen beslist, voor afschot vrijgegeven. Maar is het geschoten dier dan nog geschikt voor consumptie? Zou je het zelf opeten is de eerste vraag die je stelt. Is het antwoord nee, dan lijkt mij het ook logisch dat je je verantwoordelijkheid neemt en het ree ook niet in de handel brengt of weggeeft aan een niets vermoedend persoon. Je mag dat gewoon niet doen. Een ogenschijnlijk gezond dier kan natuurlijk best iets onder de leden hebben. Een

[note van de redactie]

Is het verboden om een ree bij de poelier te brengen?

Nee, dat is het niet. Biedt je het aan inclusief de organen (slokdarm, hart, long, lever en nieren) bij een EU-gecertificeerd bedrijf dan mag dat bedrijf het ree accepteren. Dat bedrijf regelt dan zelf de keuring met de VWA en dat doen die grote bedrijven sowieso al. Bij de 'kleine' poelier (niet EU-gecertificeerd) mag je het ree ook aanbieden, maar of de poelier het ree accepteert zonder een keuring van de GP is maar de vraag. Accepteert de poelier het ree dan moet hij de keuring laten verzorgen door de VWA en de kosten daarvoor zijn vele male hoger dan de keuring door een GP. Zeker wanneer je straks zelf GP bent.

inspectie van de ingewanden biedt dan uitkomst. Aan de ingewanden zijn afwijkingen het beste waarneembaar, buiten natuurlijk een gebroken poot. Dat geldt voor elke diersoort. Zowel voor een haas, eend of edelhert biedt een blik op de ingewanden uitkomst. Het belangrijkste is je eigen eerste beoordeling en vaak is dat ook de reden waarom je het dier doodschiet. Zwak, ziek en ellendig.

Veel aandoeningen hebben geen invloed op de kwaliteit van het vlees, snijdt het aangetaste deel eruit en klaar. Longtbc moet je afblijven, meteen onder de grond stoppen. Angereden reeën met een open botbreuk ook meteen weggooien, naar de destructie. Binnen 24 uur is een ree met een open botbreuk vergeven van de bacteriën. Een keelhorzel aandoening heeft geen enkele invloed op het vlees. De grote larven verwijderen en het vlees in de pan. Leverbot is een kwestie van de aangetaste lever verwijderen. Maar van blaaswormen kan je een grieperig gevoel krijgen. Een sterk en gezond iemand heeft überhaupt weinig te vrezen, maar mensen die tot de zogenaamde categorie yopi behoren die moeten uitkijken. Yopi staat voor Young, Old, pregnant (zwanger) en immunocompromised (zwakke immuniteit) Om deze risicogroep te beschermen, door de hele voedselketen te beveiligen en te controleren, zijn de verordeningen gemaakt. Naast natuurlijk het economische doel van vrij handelverkeer.

De GP is geleerd een afgewogen oordeel te vellen over de staat van het ree en de getoonde ingewanden. Zijn oordeel bepaalt of het dier de consumptie in mag of niet. Wilt u het zelf opeten, dan mag dat altijd. Nogmaals voor eigen gebruik hoeft geen GP ingeschakeld te worden.

Regelgeving ten aanzien valwild nog onduidelijk

In de EU verordeningen wordt alleen gesproken over gejaagd wild en dat is een slachtoffer van het verkeer niet. Alleen daarom al mag het niet in de handel komen via de EU-gecertificeerde wildverwerkingsbedrijven. Maar wat doe je nu met een aangereden ree, meteen gestorven door een hoofdverwonding? Mag de vinder het naar de poelier brengen of meeneemen voor eigen gebruik? Nee, dat mag zomaar niet. De Flora- en faunawet is daarover weer expliciet, artikel 13. In een volgend nummer van Capreolus zal de redactie uitvoerig ingaan over hoe te handelen met valwild, niet gejaagd wild dus. Wat mag en wat mag niet!

Administratie

Naar goed Nederlands gebruik gaat de invoering van nieuwe regelgeving meestal gepaard met een hoge dosis bureaucratie. Formuliertje x en dan nog een formulier ij. Alles opsturen naar een autoriteit, zo heet een controlerend orgaan tegenwoordig. En dan maar hopen dat

Bijdrage

De Vereniging Het Reewild heeft vroeger al eens een handige folder uitgegeven over wild-ziektes met de titel EETBAAR. De VHR heeft de folder laten herdrukken en in dit nummer bijgesloten. Of je de cursus nu wel of niet loopt, deze folder is altijd een handig en duidelijk naslagwerkje.

het goed gaat. De regeling Vleeskeuring van het ministerie van LNV is kennelijk wars van ingewikkelde administratie. Een jager die in het kader van de schadebestrijding afschot op reeën pleegt, hoeft indien hij het dier wenst te verkopen of wenst weg te geven slechts 1 formuliertje in te vullen, de zogenaamde VERKLARING 1e onderzoek grof vrij wild, deel 1 (leuk dat de benaming grof wild weer terug is in de wetgeving). Daarna, omdat hij het ree wenst te verkopen, moet hij het met de ingewanden aanbieden bij een GP (dat kan hij zelf ook zijn). De GP bekijkt het dier en de ingewanden en vult zijn bevinding in op deel 2 van de VERKLARING 1e onderzoek. Heeft het dier geen abnormaliteiten dan kan het dier naar diegene die het wilde kopen, met de VERKLARING 1e onderzoek erbij. Dat is alles, meer niet. Angst voor een ingewikkelde administratie is dus ongegrond. Eén formuliertje maar, meer niet.

Voedselketen

We hadden het er vroeger nooit over. Over de bijdrage van de jager aan de voedselketen. Mooi wild eet je op en ziek wild stop je onder de grond of je brengt het naar de destructie. Wat we deden was, gewoon kijken wat je doet en je verantwoordelijkheid nemen. Met de van kracht wording van de EU-verordeningen en de verplichte vleeskeuring van de VWA is het niet anders. Je verantwoordelijkheid en dus ook je aansprakelijkheid is niet veranderd. Verkocht je vroeger een slecht stuk wild aan een restaurant dan kwam de restaurateur echt wel verhaal bij je halen. Nu hoeft niemand meer verhaal te halen, door de verplichte keuring bij verkoop komt er geen dubieus vlees meer in de handel.

Jagers zorgen voor goed voedsel

De nieuwe regelgeving draagt bij aan een bewustwordingsproces. De bewustwording dat wij jagers zorgen voor goed voedsel. Daartoe conformeren wij ons aan een stukje regelgeving. De regelgeving stelt kennis verplicht, kennis van pathologie, kennis om in staat te zijn om te beoordelen of een geschoten ree geschikt is voor consumptie. Wat is er nu mis met die extra kennis, niets toch. Je kunt het ook zien als een verrijking van je professionele natuurbeleving. Veiligheid is waar we het altijd over hebben. Te pas en te onpas. Bij mij komt, 'het is voor uw eigen veiligheid' mijn strot uit. Voor voedsel maak ik een uitzondering. Wat je eet moet goed zijn. Met eten mag niet worden gesjoemeld. Je wilt weten waar het vandaan komt en je wilt weten wat ermee is gebeurd voordat het op je bord ligt. Met de nieuwe regelgeving weet de consument dat de jager zorgt voor goed voedsel.

De redactie zal in de komende nummers op dit onderwerp blijven terugkomen. Zo zullen we het gaan hebben over de beste techniek van ontweiden en de hygiëne bij het ontweiden.

Verder zullen we inzoomen op verschillende ziektes, infecties en aandoeningen en hoe daar mee om te gaan.

Met dank aan *Margriet Motizaan* (KNJV), *Hans Danneberg* (VWA) en *Jochem Jan Bleecke* (dierenarts en docent cursus wildhygiëne)

**Moeten 30.000 jagers
nu de cursus
wildhygiëne
volgen?**

**EIGENLIJK WEL
Goed voor de kennis
Goed voor de PR**

Foto: J. Huttinga

**Parenco Hout bv, uw partner in bosexploïtatie.
Gevraagd:
Houtopstanden, als dunningswerkzaamheden of
kaalslag in alle houtsoorten.**

Voor meer informatie verwijzen wij u graag naar onze website.

Parenco Hout bv
Industrieterrein Veerweg
Postbus 130 | 6870 AC Renkum NL
T: +31 (0)317-36 12 21
F: +31 (0)317-31 01 64
E-mail: info@parencohout.com
Internet: www.parencohout.com

Door Jan M. Smit

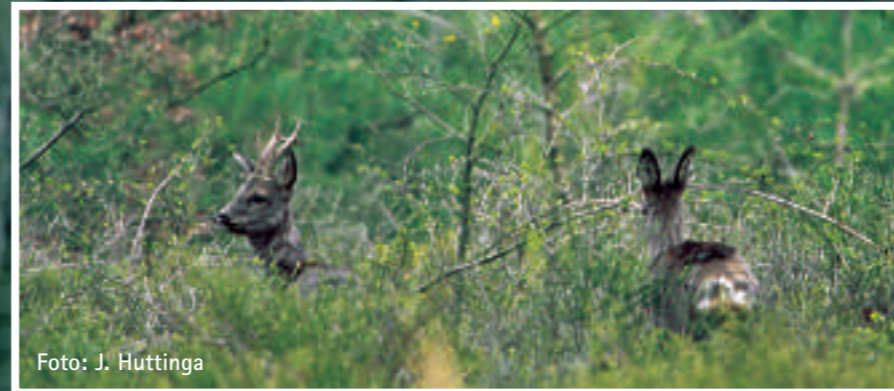

Foto: J. Huttinga

Deer winter 2007

John Linnell, van het Noors Instituut voor Natuuronderzoek spreekt zijn enthousiasme uit over zo'n klein beestje als het ree. Zelfs 's winters, in hoge sneeuw en lage temperaturen, weet het helemaal onder Hammerfest en tegen de Barentssee aan, te overleven. In feite is het daartoe minder geschikt, maar het dier geeft nergens om, zo lijkt het. Het is dus een soort die het goed doet, van de Middellandse - tot aan de Barentssee!

Omstreeks 1850 waren in heel Scandinavië alleen reeën in het zuiden van Zweden te vinden. De migratie is de laatste anderhalve eeuw steeds door gegaan en de snelheid waarmee dit gebeurde is verbazingwekkend. Was er in die tijd eerst sprake van een trek van een kilometer of zes per jaar, de laatste decennia tot 1990 was dat meer dan 30 kilometer per jaar!

De Noorse toendra bestaat niet alleen uit schrale begroeiing en berkenopstanden, maar er zijn in de agrarische valleien die langs de westkust liggen ook nagenoeg sneeuwvrije stukken (warme golfstroom). Dat zijn fantastische leefgebieden voor het ree en dichtheden van 20 tot 40 per 100 hectare zijn geen uitzondering. De dieren zien er goed uit en de gewichten zijn hoog, 30 kilo (volwassen) is normaal. Ze hebben echter relatief korte lopertjes en sneeuw van meer dan een halve meter kan toch wel wat problemen opleveren. Niet alleen komen ze nauwelijks vooruit, ook het voedsel zit ver weg, zodat ze genoeg moeten nemen met mossen en schraal struikgewas. De vetopslag is beperkt, tot hooguit 10% van het totale gewicht. Een paar kilo vet is voldoende voor enkele weken kou, maar niet voor de hele winter! Een gelukkige bijkomstigheid is de vertraagde dracht, zodat de groei van het foetus niet veel energie kost.

Foto: J. Huttinga

Ze overleven door weloverwogen te werk te gaan. Zo zoeken ze de lagere gebieden op voordat het goed begint te winteren. Vaak migreren ze dan een paar kilometer, maar dieren die toevallig gezenderd waren liepen ook wel eens 50 km! Af en toe worden ze door de plaatselijke bevolking bijgevoerd. Eenmaal ter plaatse bewegen ze zo weinig mogelijk, ze zijn zuinig met hun energie en zoeken bij voorkeur goede dekking op, waar ze ook minder last van de hoge sneeuw hebben. Het ree blijft een zoölogisch wonder!

Wild und Hund 2 en 3/2008

Markus Walter van de DEVA (een Duits onderzoeksbureau) gaat in twee artikelen in op richtkijkers. In het eerste artikel zegt hij bedacht te moeten zijn op zeer grote objectieven, in verband met de leeftijd van de jager en bij overwegend gebruik in de schemer of 's nachts. Objectiefdoorsnede gedeeld door vergroting levert de doorsnee van de uittredepupil van de kijker op. Zo heeft de 6x42 een uittredepupil van $42 : 6 = 7$ mm. Het heeft weinig zin om een 7 mm brede lichtbundel op je oog te laten vallen wanneer je eigen pupil, vanwege je leeftijd, niet groter zou kunnen zijn dan 3,5 mm. Het is verspild licht en dat is zonde van de kosten. Jeugdige personen hebben wel iets aan een 6x42 richtkijker, van iemand die net 29 jaar is geworden kan de eigen pupil in het duister ook 7 mm zijn, dus dat is prima aangepast.

In het laatste artikel maakt hij een vergelijking tussen twee richtkijkers van hetzelfde merk, de Diavari 3-12x56 en de Diavari 6-24x72 van Zeiss. De maximale vergroting van de eerste levert een uittredepupil van $56 : 12 = 4,6$ mm, bij de andere is dat $72 : 24 = 3$ mm, geschikt voor overdag. Zet

je echter de 24x op 10x vergroting, dan heb je wel die 7 mm.

Daar op bijna iedere jachtsituatie een vergroting van 6x al prima voldoet, kan de vraag gesteld worden waarom dit soort kijkers op de markt gebracht wordt. Ze zijn hartstikke duur, erg zwaar, ze staan ver boven de loop, wat snel kanteling van het richtbeeld kan veroorzaken en ze zijn eigenlijk wat de lichtopbrengst bij meer vergroting dan 10x betreft, niet meer geschikt voor jeugdige jagers in de schemer.

Toch zijn er steeds weer mensen die zulke knutsen aanschaffen, eerder ingegeven om te imponeren dan om raak te schieten. Want met meer vergroting dan 6x schiet je echt niet eerder dood! Kortom, de aankoop van een universele 6x42 niet variabel wordt indirect weer eens ondersteund.

jan1.smit@wx.nl

29 maart kasteel Middachten

Geweiententoonstelling

De jaarlijkse geweiententoonstelling wordt op zaterdag 29 maart 2008 gehouden op kasteel Middachten in de Steeg. Van 9.00 tot 16.00 uur is iedereen van harte welkom. De Geweiententoonstelling wordt georganiseerd door de samenwerkende Wildbeheereenheden

op en rond de Veluwe. De Geweiententoonstelling vormt de verantwoording voor het gevoerde wildbeheer. Het afschot vindt plaats op grond van strenge selectienormen. Alle geweien en tanden komen uit de vrije wildbaan. In totaal worden de geweien van

circa 270 edelherten, 40 damherten, enkele honderden reeën en de tanden van circa 70 keilers getoond. Door een onafhankelijke keuringscommissie zijn de tentoongestelde dieren vooraf beoordeeld op leeftijd en is bepaald of de dieren zijn afgeschoten conform de geldende selectienormen en vergunningvoorwaarden. Tijdens de geweiententoonstelling wordt er ook veel informatie gegeven over de achtergronden van het grofwildbeheer.

Het is de tweede keer dat kasteel Middachten haar deuren opent voor de jaarlijkse geweiententoonstelling. Binnen de oude muren van dit fraaie kasteel zijn er ook diverse stands op het gebied van het wildbeheer, waaronder: Vereniging Het Reewild, Vereniging Het Edelhert, een dierenpreparateur en een geweer-maker. Verder is er buitenkleding, terreinauto's en nog veel meer. In de historische keuken is er gelegenheid voor het proeven van allerlei wildproducten. Ook zijn er geweien te koop. De dag zal opgeluisterd worden door jacht-hoornblazers.

Kasteel Middachten is nog steeds particulier bewoond door de eigenaren Gravin Ortenburg-Bentinck en Graaf zu Ortenburg. De familie woont al ruim 700 jaar op deze plek. Het kloppende hart wordt gevormd door het kasteel met de omliggende kasteeltuin en park. De uitgestrekte landbouwgronden en bossen worden geëxploiteerd ten behoeve van huis en tuin. De Middachterbossen hebben een voedselrijke ondergrond en zijn daarmee geschikt voor loofbomen zoals eik en vooral beuk. Deze bomen hebben op Middachten een goede houtkwaliteit. Het hout van Middachten vindt zijn weg tot soms ver over de landgrenzen. Jacht hoort ook van oudsher bij Middachten. In de 17de eeuw waren de Middachterbossen samen met het naburige Hof te Dieren het jachtdomein van de Oranjes. Om de wilstand verantwoord te beheren wordt er nog steeds gejaagd op edelhert, damhert, wild zwijn en ree. Zo blijft het aantal dieren in balans met de drukbevolkte omgeving. Middachten besteedt de grootst mogelijk zorg aan een zorgvuldig afschot van deze dieren.

Adres
Kasteel Middachten
Landgoed Middachten 3
6994 JC DE STEEG

Foto: J. Huttinga

Foto: Bas Worm

Wildfotografie Andy van Ommeren

- Edelwild
- Zwartwild
- Damwild
- Reewild
- Kleinwild
- Moeflons

Expositie:

Natuurcentrum Veluwe

Groot Ginkelseweg 2, 6718 SL Ede

Businesspark Stein 301, 6181 MC Stein-Elsloo

Tel. 046 - 436 05 34

www.andyvanommeren.nl

NIET TE BEVATTEN

Bijgaande afbeeldingen zijn van een bok uit de buurt van Chaam (Brabant). Waarschijnlijk een week of vier voor het afschot is deze bok aangereden. Hij heeft weliswaar de aanrijding overleefd, maar met wat voor schade. Eén stang met rozenstok en al was volledig van zijn kop gerukt en verder had hij een geperforeerde schedel. Dat zo'n beest nog door kan leven is niet te bevatten.

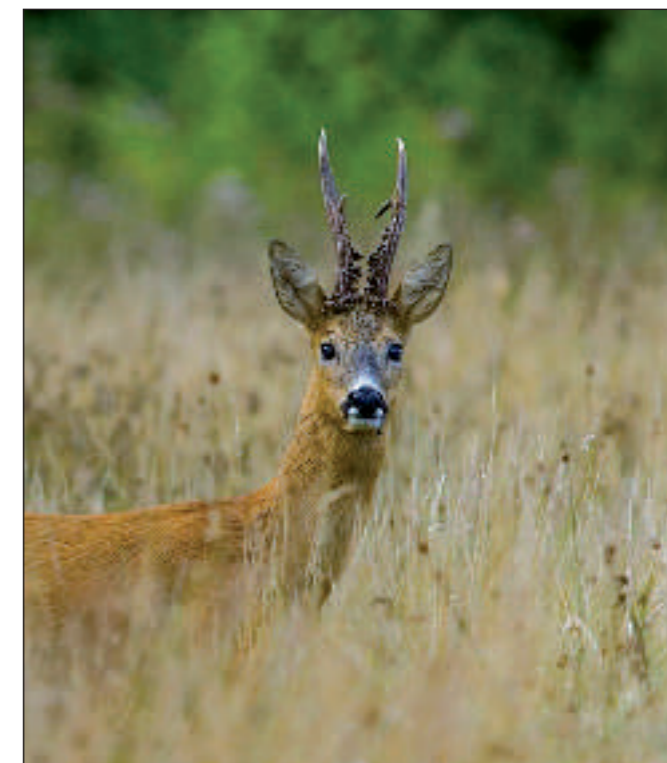
Foto's: Paul Schneider

HEMKER BEKKING

ACTIEF JAGEN

leer alles over het fiepen van reebokken
en over het lokken van vossen en kraaien.

Hemker & Bekking organiseert met Klaus Demmel uit Duitsland ook dit jaar weer vier seminars. Alleen de aanschaf van een goed lokinstrument is niet genoeg: wij leren u in deze seminars hoe, wanneer en op welke plaats u lokinstrumenten kunt gebruiken.

WANNEER, WAAR en HOE LAAT:

Zaterdag 12 juli en zondag 13 juli,
Van der Valk motel 'De Cantharel'
in Ugchelen (bij Apeldoorn, A1 afslag 19).
Op beide dagen gelden volgende tijden:

09.00-13.00 uur

Seminar 'Vossen en kraaien lokken'

14.00-18.00 uur

Seminar 'Reefiepen'

De kosten per seminar bedragen 38,50. Wie vóór 1 mei inschrijft krijgt 10% korting. U kunt ook beide seminars volgen: als u vóór 1 mei inschrijft, betaalt u tezamen 65,-. Per seminar is plaats voor 35 deelnemers. Voor meer informatie of inschrijven: bel met een van onze filialen of stuur een mail naar info@hemker-bekking.nl

Wees er vlug bij want de laatste jaren waren de seminars snel volgeboekt!

TWELLO Nijverheidsstr. 5 Tel. 0571 276552 | BEEK en DONK Brouwersstr. 25-a Tel. 0492 553460
LEIMUIDEN Tuinderij 15-a Tel. 0172 506593 | STEENWIJK Woldmeentherand 11 Tel. 0521 521430
OPENING Di. t/m Vr. 10:00-18:00 Za. 10:00-17:00 uur www.hemker-bekking.nl info@hemker-bekking.nl

Redelijk wild.

Volkswagen. Wie anders?

Tricolor Touareg Highline motor 5.6i 485. - Vanaf prijs inclusief BTW en BPM, excl. vervoer/afleveringskosten (klare motor). Brandstofverbruik (l/100 km) op 90 km/u: 21,7-23,7 km, CO₂ uitstoot 217-237 g/km. *Wolfsgras ook in afvoertijd op de voorbushouder. Gebruiksvoorwaarden en accessoires zijn te vinden op www.vw.nl.